

Mi, az Első Brigád

„Mától kezdve nincs se ilyen lövész, se olyan lövész. Akik itt felsorakoztatok, mindnyájan a lengyel hadsereg katonái vagytok. Ezennel a külön egységek eltérő jelvényeit megszüntetem. Ettől a pillanattól kezdve egyetlen jeletek van, és ez a fehér sas.”

Ezekkel a szavakkal alakította meg József Piłsudski marsall 1914 december 19.-én az Első Brigádot a háború előtt toborzott cserkészek és lövészek alakulataiból miután azokat a Krzywopłot-i csatát követően Krakóba küldték hozzá újraszervezésre. Az alakulat rövid fennállása alatt legendává nőtt a lengyel szívekben.

Az Első Brigád főként fiatal értelmiségiekből állt össze a Lengyel légiók részeként. Annak ellenére, hogy az Osztrák- Magyar Monarchia egyik hadi egysége volt és az I. világháborúban oldalukon harcolt, az Első Brigád valójában lengyel függetlenségi alakulatként működött.

A szabályos katonai rend helyett azonban a brigád katonáit és tisztjeit a kollegialitás és a hazaszeretet tartotta össze és kovácsolta egy erős egésszé.

Az egység az 1863-as Januári felkelés hagyományait alapul véve kívánt tovább küzdeni a szabadságért és a Lengyel állam függetlenségéért. A brigád teljes odaadással volt alapítója és vezetője József Piłsudski iránt, akiben a katonai, morális és politikai szabadság egyetlen zálogát látták és őt egyetlen irányító hatóságként fogadták el.

Az Első Brigádban többek közt olyan művészek és magas kultúrához tartozó vezető személyiségek is szolgáltak, mint: Waław Sieroszewski író, a Második Köztársaság alatt

szenátor és a Lengyel Írószövetség elnöke, akit szolgálataiért az Első Brigádban az I. világháború alatt *Virtuti Militari* kitüntetéssel honoráltak. Vagy Włodzimierz Tetmajer impresszionista festő, aki Jan Matejko-val tanult együtt Párizsban az Académie Colarossi-n és, akinek esküvője ihlette Stanisław Wyspiański *Menyegző* című lengyel nemzeti függetlenségi drámáját. Juliusz Kaden-Bandrowski újságíró és novellista. A Skamaneder nevű költői kör aktív tagja olyan nagy nevek mellett mint Julian Tuwim. 1933-tól 1939-ig pedig ő volt a Lengyel Irodalmi Akadémia főtitkára, majd a II. Világháborúban a német megszállás alatt álló Varsó földalatti kulturális életében vállalt vezető szerepet. Valamint Edward Rydz-Śmigły marsall, politikus és államférfi, aki később a II. Világháború alatt vezető szerepet játszott a lengyel hadsereg Magyarországra való evakuálásában majd nyugatra szöktetésében. Hogy csak néhányukat említsük.

Az Első Brigád három gyalogos ezredből (az 1.-ből, az 5.-ből és a 7.-ből), egy lovas ezredből (az 1.-ből) és egy lövész ezredből állott össze valamint az ezeket támogató egységekből.

Az Első Brigád indulója a háború alatt a Lengyel légiók egyik legismertebb dalává vált.

Az induló a Kielce-i tűzoltó brigád tízes számú indulójának dallamára született, amelyet valószínűleg Andrzej Brzuchal-Sikorski kielcei tűzoltó százados szerzett 1905-ben. Brzuchal-Sikorski százados később az Első Brigád katona zenekarának karmestere lett és ő volt az, akinek rendezése és vezénylete alatt először előadta a dalt a zenekar.

A dal legkorábbi, elismert változata 1917-ből származik, melynek szövegét számtalan ember alakította a háború alatt, amint a harci tettek sokasodtak többek között Andrzej Hałaciński ezredes és Tadeusz Biernacki légiós tiszt.

A dal a XX. Századi lengyel függetlenségi törekvések és küzdelmek egyik legismertebb jelképévé vált, olyannyira, hogy mára ez a lengyel haderők hivatalos himnusza.

Az Első Brigád vezetői voltak:

- **Józef Pilsudski dandártábornok** (1914 december-1916 szeptember)
- **Kazimierz Sosnowski ezredes** (1916 szeptember-1916 október)
- **Marian Januszajtis-Żegota ezredes** (1916 szeptembertől- a brigád feloszlásáig vagyis 1917 márciusig)

Az Első Brigád legfontosabb csatái

- A Krakkó közelében lévő **Łowczówek**-i csata (1914 december 22-25), ahol az Osztrák-Magyar Monarchia seregei mellett hősies helytállással megvédték és megtartották pozícióikat valamint Gustav Swiderski ezredesnek sikerült a teljes orosz vezetést elfogni, amiért később *Virtuti Militari* kitüntetésben részesült. A Łowczówek-i csata jelentőségét mutatja az a tény is, hogy később felkerült a varsói Ismeretlen Katona sírjának emlékművére.
- Majd a szintén Krakkó vonzáskörzetében elhelyezkedő **Konary** település melletti csata (1915 május 16-25), szintén melynek megnyerését követően a menekülő orosz hadsereg nyomába eredt és a Rasna-nál legyőzte azt. A csatában való hősies helytállásáért (elfogott egy orosz tisztet és megadásra kényszerített több, mint 100 orosz katonát) *Virtuti Militari* kitüntetésben részesült Stanisław Czaderski őrmester, aki nem sokkal ezután a Jastków-i csatában elesett.
- **Jastków**-i csata (1915 július 30-augusztus 3), ahol a Monarchia seregeivel taktikai győzelmet arattak a visszavonuló orosz seregen. 1924-ben a Lublin közelében elhelyezkedő Jastkówban kongresszust hívtak össze a csata egykori résztvevői (többek közt maga Józef Piłsudski is) és arról határoztak, hogy a csata 15 éves évfordulóján, azaz 1931-ben emlékmű épüljön az elesettek és még élő hősök emlékére.
- A szintén Lublinhoz közeli **Kamionka**-i csata (1915 augusztus 4-7), ami után az Első Brigádot majd egy évre visszavonták a frontról.
- A mai Ukrajna területén Kuznicovsktól nem messze fekvő **Kostiuchnowka**-i csata (1916 július 4-6) volt a frontra való visszakerülését követő első csatája, ahol az oroszok vezette Brusilov offenzíva (ami a legnagyobb offenzíva volt a keleti fronton, amit az orosz sereg a központi hatalmak ellen vezetett) ellenében kemény harcok árán fontos taktikai győzelmet aratott. Megakadályozta az orosz áttörést és lelassította az offenzívát, időt adva ezzel a központi hatalmaknak az újraszerveződésre.

A Brigád tehát meglehetősen tevékeny és eredményes szerepet játszott a keleti fronton.

A Lengyel légiók részeként Piłsudski marsall Első Brigádja, minthogy az Osztrák-Magyar Monarchia seregeihez tartozott a világháborúban a központi hatalmakat támogatta. Alapvetően azonban mindig is a Lengyel Állam függetlenségének kivívása volt célja így aztán, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy az 1916 november 5.-én megalapított Lengyel Királyság csak a németek Mitteleuropa tervének ütköző zónájaként funkcionálhat majd vagyis nem lesz több pusztá bábállamnál Piłsudski úgy döntött átáll az Antant oldalára.

Erre jó ürügyet adott az 1917 júliusában a Központi hatalmak (gyakorlatilag Németország) által kiadott rendelet, miszerint a Lengyel légiók minden katonája köteles hűséget és engedelmességet esküdni II. Vilmos német császárnak. Piłsudski ezt megtagadta csakúgy, mint az Első és a harmadik brigád katonái. Erre reagálva ellenintézkedésképp a brigádok Osztrák-Magyar Monarchia alá tartozó polgárait –mintegy 3000 embert- erőszakkal besoroztak a Monarchia seregeibe, majd lefokozták közlegényekké és végül kiküldték őket az olasz frontra. A brigádok azon tagjait, akik nem a Monarchia megszállási területén születtek a szétdarabolt Lengyelországban hadifogolytáborokba küldték Szczypiorno-ba és Beniaminów-ba. Ezen felül körülbelül 7500 személyt soroztak be a lengyel tartalékos ezredbe. Magát Piłsudskit és vezérkari főnökét Kazimierz Sosnowskit július 22.-én letartóztatták és a Magdeburgi katonai börtönerődbe szállították.

Rövid idő múlva azonban 1918-ban szabadonengedték fogságából Piłsudskit, annak ellenére, hogy nem volt hajlandó aláírni a németek lojalitási nyilatkozatát és a Lengyel állam függetlenségének visszanyerése után 1918-ban az Első brigád gyalogoszredének egykori tisztjei és katonái újraszervezték a lengyel légiókat, amik előbb az ukrán-lengyel, később a lengyel-bolsevik háborúban bizonyítottak.

Szabó Eszter, az ELTE Lengyel Tanszékének hallgatója